

"Biziaren altzotik" gizarte xumerat: Manex PAGOLA

Manex Pagola-ren lur huntako ibilbidea lerro zombaitetan laburbiltzea ez da gauza errea. Iduri luke kasik bizi bat baino gehiago ukan duela hainbeste dira joratu dituen arloak. Nik soilik aipatuko dut hemen kantaria eta kantugilea. Beste batzuek aipatuko dute bestalde haren ibilbide politikoa.

Kantuaren aldeko tirria sortu zitzaion Manex-i ttipi-ttipitik Landibarre Elizetxeko familiaren gerizapean eta Behauneko eliz-alkietan. Mixel Labéguerie-n miresle eta jarraitzailea izan zen 1960. hamarkada hastapenean, eta bide beretik hasi zen hogoi urte gabe, Uztaritzeko semenario ttipian ikasle zenean, kantu berri sortzen, sekulako herri-mina agertuz. Berak egin kantuak bera kantatzen hasi zen, bainan gogotik aitortzen zuen bere kantuek distira gehiago zutela beste interprete batzuek kantaturik.

Ez da dudarik Manex izan dela gure belaunaldiko kantugile emankorrenetarik bat. Haren "jenioa" nolazpait zehazteko, erran nezake Manexek bazuela (gutik bezala) etxeko eguneroko hizkuntza arruntari indar poetikoa berdin politikoa emaiteko gaitasun edo dohain berezia. Hortarik dator, nere ustez, Manexen kantuen arrakasta. Manexen kantuek dute xinpletasunaren freskotasuna eta soiltasunaren aberastasuna. Hortan datza arrakasta.

Kantuaren bidez tratatu ditu Manexek gure herriak 1960-70. hamarkadetan bizi zituen arazo nagusienak: hizkuntzaren galtzea, langabezia, erbeste ekonomikoa, herri-min handia agertuz. Kantuaren bidez joratu ditu kasik bizitzaren arlo guziak, haurtzarotik hasita. Bere haur eta gazte denborako orroitzapenak kantutan jarri ditu, haur kantu frango sortu. Amodiozko kantuak ere ez dira falta Manexek sortu kantuetan, bizipen pertsonaletik abiatuz, berdin kantu zirikatzaile edo satirikoak. Pena eta nekea agertzen dira Manexen kantuetan, bainan ere esperantza eta itzaropena, aserrea eta borrokarako deia, beti ttipien eta ahulenen alderdia hartuz. "Biziaren altzotik" sortzen zituela kantuak aitortzen zuen berak.

Herria berehala jabetu da Manex-en kantuetaz eta hauekin zerbait gisaz "identifikatu", batzuetan bere ustegabeko ekarpena ere eginez, hala nola "Urtxintxak oihanian" kantuan. Herriak eman dio kantuari eduki edo mami metaforikoa: askapen eta askatasun aldarrikapenaren sinboloa jarri dio herriak, Manexek haur kantu bat egin zuelarik, besterik gabe.

Molde hortan parte hartu izan du Manexek Ipar Euskal Herriko pizkunde kulturalen. Aintzindaria eta bide berri urratzailea izan da arlo hortan: Zazpiribai, Ortziken... ikuskizunak antolatzen bultzatzailea izan zen.

Anekdotak bat gogoratuz azpimarratuko nuke Manex-en nortasunaren ezaugarri nagusienetarik bat (nere ustez). "Zazpiribai" ikuskizuna muntatu ginuenean (1972an), Manex-ek nahi izan zuen afitxan pottoka bat agertu. Manex-entzat pottoka zen kabala hezigaitzaren eredia. Iduritzen zait irudi hori Manex-i berari ere ongi doakiola. Etzen Manex bere burua nihilako dogma edo doktrina, izan erlijioso berdin politiko, hertsu eta zorrotzek menderatzerat uzteko gizona. Erran nezake Manex-en jarrera orokorki... "pottokaria" izan dela bere bizi osoan.

Horiek hola, erran behar da Manex gizon eta lagun guziz atsegina zela, konpainiakoa, umore handikoa. Lagunartekotasuna izan da haren beste bertute ezaugarrienetariko bat. Manexek ez du sekula jakin zer den gorrotoa edo hisia. Hauk sendimendu guziz arrotzak zitzaizkion. Ez zitekeen berarekin aserretu edo samurtu, gauza batzuetan ez-ados izanik ere. Manex maitagarria zen.

Bai, Manex ! Eskerrak hiri bihotz-bihotzez eman daukukan guziagatik ! Gure herriari eman dukan guziagatik ! Eta eskerrak ere BIZIARI ! Bizi Indarrari ! Manex eman duelako gure herriari eta berarekin bizitzeko zoriona eta grazia eman daukulako !

Peio Ospital
2018-06-12